

Sygn. akt V CSK 59/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Maria Grzelka

Protokolant Piotr Malczewski

w sprawie z powództwa PKP Spółki Akcyjnej
przeciwko K. Holdingowi Węglowemu Spółce Akcyjnej
i Elektrowni "K." Spółce Akcyjnej
z udziałem interwenienta ubocznego C. Spółki Akcyjnej
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 26 stycznia 2006 r.,
skarg kasacyjnych stron i interwenienta ubocznego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 marca 2005 r.,

- I. oddala skargi kasacyjne;**
- II. zasądza na rzecz strony powodowej od każdego z pozwanych oraz od interwenienta ubocznego kwoty po 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd drugiej instancji uwzględnił apelację powodowego przewoźnika i wyrokiem reformatoryjnym z dnia 18 marca 2005 r. zasądził w pkt 1 sentencji od pozwanego ad. 1 wysyłającego i od pozwanego ad. 2 odbiorcy przesyłki kwotę 3.284.378,18 zł wraz z ustawowymi odsetkami, z zastrzeżeniem, że zapłata w całości lub części przez jednego z pozwanych zwalnia w tym zakresie drugiego do wysokości dokonanej zapłaty. W pozostałej części Sąd odwoławczy oddalił powództwo, a w pkt 2 sentencji oddalił apelację powódki w pozostałej części. Nadto orzekł w pkt 3 o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd odwoławczy podzielił trafność ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji i uznał je za własne w przedmiocie zawarcia umów przewozu, umów specjalnej i rozliczeniowej zawartych między powódką a nieuczestniczącą w sporze spółką z o.o. P. oraz umowy spedycji zawartej pomiędzy pozwanym ad. 2 odbiorcą a interwenientem ubocznym. Za trafne uznał też ustalenia w przedmiocie uznania mocy obowiązującej Regulaminu Przewozu Przesyłek Towarowych (RPPT) jako wzorca umowy w rozumieniu art. 384 § 2 k.c., a zatem wiążącego strony umowy przewozu jako część łączącego je stosunku zobowiązaniowego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wskazanie w liście przewozowym, przez pozwanego ad. 1 wysyłającego, płatnika jako podmiotu opłacającego przewoźne i przyjęcie tak wypełnionego listu przewozowego przez powodowego przewoźnika w żadnym razie nie oznacza, że ten ostatni zwolnił nadawcę i odbiorcę z długu zgodnie z art. 508 k.c., bądź iż zwolnienie z długu nastąpiło przez przejęcie długu w rozumieniu art. 519 § 1 i § 2 k.c. Sąd ten uznał, że powództwo w stosunku do pozwanego ad. 1 nadawcy jest uzasadnione w całości na podstawie art. 391 k.c. i § 16 ust. 5 RPPT oraz art. 481 § 1 k.c., bowiem pozwany ten zobowiązany

jest do zapłaty przewoźnego, jeżeli zapłaty przewoźnikowi nie dokona wskazany przez nadawcę w liście przewozowym płatnik.

Jako podstawę zasadności powództwa wobec pozwanego ad. 2 odbiorcy przesyłki wskazał Sąd Apelacyjny przepis art. 51 prawa przewozowego, uznając go za mający charakter bezwzględnie obowiązujący, którego strony umowy przewozu nie mogą zmienić umową. Zgody powódki na zapłatę przewoźnego w systemie rozliczeniowym przez wskazanego w liście przewozowym płatnika nie uznał Sąd za równoznaczną z jej rezygnacją z uprawnień wynikających z art. 51 Prawa przewozowego. Odsetki zasądził Sąd od dnia następnego po dniu doręczenia odpisu pozwu uznając dzień doręczenia za nie budzące wątpliwości wezwanie pozwanej do spełnienia świadczenia.

Ustalając wysokość nieuiszczonych należności Sąd Apelacyjny uwzględnił fakt, że interwenient uboczny zapłacił już powódce łączną kwotę 5.527.095,06 zł, wskazując, że płaci należności objęte przelewem wierzytelności, które przysługiwały spółce P. wobec interwenienta ubocznego i zostały przelane przez spółkę z o.o. P. na rzecz powódki. W ocenie Sądu były to należności tożsame z wynikającymi z faktur wystawionych za usługi przewozowe, bowiem z jego ustaleń wynika, że płatnik przekazywał jedynie należności przewozowe pobierane od interwenienta na rzecz powódki. Uznając, że przedmiotem zapłaty przez interwenienta były objęte cesją należności za ściśle określone przewozy, Sąd przyjął, że powódka nie była uprawniona do zaliczenia otrzymanych wpłat na inne zadłużenia spółki P. wobec powódki. Wskazując na konkretne kwoty, o które należało pomniejszyć należności wynikające z oznaczonych konkretnymi numerami faktur odnoszących się do wskazanych z numeru listów przewozowych, Sąd Apelacyjny stwierdził, że po zaliczeniu tych wpłat do zapłaty pozostała kwota 3.284.378,18 zł, którą zasądził, oddalając w pozostałej części powództwo oraz apelację.

Dochodzenia przez powódkę roszczenia nie uznał Sąd za przejaw naruszenia art. 5 k.c., bowiem mimo uiszczenia przez pozwanych należności płatnikowi, zobowiązanie pozwanych wobec powódki nie wygasło, skoro wierzytelność powódki nie została zaspokojona.

Zasądzenie od pozwanych należności in solidum uzasadnił Sąd Apelacyjny tym, że pozwani zobowiązani są do spełnienia całego świadczenia, ale na różnych podstawach.

Powodowy przewoźnik zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej jego apelację w zakresie żądania zasądzenia kwoty 635.047,84 zł, tj. w części określonej w pkt 2) sentencji oraz w części rozstrzygającej o kosztach postępowania, tj. w zakresie określonym w części pkt 1) i w pkt 3) sentencji.

Skarga kasacyjna powódki, oparta na zarzutach mieszczących się w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, obejmuje zarzuty naruszenia:

- art. 774 i art. 800 k.c. przez ich niezastosowanie i w konsekwencji błędne uznanie że podmiotowi nie wykonującemu przewozu przysługuje wierzytelność o zapłatę należności przewozowych czyli „przewoźnego”,
- art. 65 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie i w konsekwencji błędne uznanie, że przedmiotem umowy o przelew wierzytelności wynikających ze stosunków prawnych łączących cedenta z dłużnikiem były „wierzytelności wynikające z faktur”, w sytuacji, w której cedent nie świadczył usług opisanych w treści faktury;
- niezastosowanie art. 62 § 2 w zw. z art. 53 § 1 kodeksu karnego skarbowego oraz w zw. z art. 22 ust. 1 ustawy o rachunkowości i oparcie rozstrzygnięcia na nierzetelnie wystawionym dowodzie księgowym, którym posłużenie się stanowi czyn zabroniony;
- art. 83 § 1 i § 2 k.c. polegającego na jego niezastosowaniu i w konsekwencji nie uznaniu umowy Interwenienta ze spółką „P.” za umowę pozorną, a w rezultacie nieważną w części dotyczącej charakteru wierzytelności przysługującej spółce „P.” wobec Interwenienta.

Pozwany ad. 1 Wysyłający zaskarżył wyrok w części uwzględniającej powództwo (pkt 1 sentencji) oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania (pkt 3 sentencji), opierając skargę kasacyjną na obu podstawach .

Zarzuty mieszczące się w ramach pierwszej z podstaw kasacyjnych obejmują naruszenie następujących przepisów:

- art. 391 k.c. przez jego błędną wykładnię i uznanie istnienia umowy gwarancyjnej mimo, że w stosunku do gwaranta osoba trzecia pozostaje poza jakimkolwiek węzłem prawnym;
- art. 354 k.c. w zw. z art. 355 k.c. poprzez jego niezastosowanie mimo uchybienia przez powódkę obowiązkowi współdziałania z pozwanym;
- art. 471 k.c. in fine poprzez jego niezastosowanie;
- art. 391 k.c. w zw. z art. 373 § 1 k.s.h. i w zw. z art. 104 k.c. oraz art. 47 pr. przewozowego poprzez niewłaściwe zastosowanie jako podstawy odpowiedzialności pozwanego ad. 1;
- art. 4 prawa przewozowego w zw. z art. 786 k.c. i art. 51 pr. przewozowego oraz art. 384 k.c. poprzez przyjęcie, że § 16 Regulaminu może zawierać odrębne zasady „odpowiedzialności za zapłatę” od zawartych w prawie przewozowym;
- art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 4 pr. przewozowego przez jego niezastosowanie i uznanie uprawnienia przewoźnika do wydania RPPT wykraczającego poza unormowanie ustawowe;
- art. 384 k.c. poprzez błędną wykładnię uznającą związanie postanowieniami wzorca sprzecznymi z przepisami szczególnymi;
- art. 51 pr. przewozowego poprzez błędną wykładnię uznającą przepis za bezwzględnie obowiązujący i nie podlegający umownej modyfikacji;
- art. 65 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię treści umów rozliczeniowej i specjalnej;
- art. 464 k.c. w zw. z art. 508 in fine i 519 § 2 pkt 1 k.c. poprzez uznanie, że zapłata przez pozwanych wskazanemu podmiotowi nie zwolniła pozwanych z długu;
- art. 5 k.c. – poprzez jego niezastosowanie pomimo jaskrawego naruszenia zasad współżycia społecznego przez powódkę.

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej pozwany ad. 1 zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie dowodów zapłaty dokonanej bezpośrednio powódce i uznanie, że pozwani nie dokonali zapłaty, podczas gdy zapłata ta została dokonana.

Pozwany ad. 2 odbiorca zaskarżył wyrok w części uwzględniającej wobec niego powództwo, opierając skargę kasacyjną na obu podstawach. Zarzuty naruszenia prawa materialnego obejmują naruszenie:

- art. 51 ust. 1 Pr. przewozowego przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu tego przepisu za bezwzględnie obowiązujący, którego przewoźnik w umowie nie może zmienić lub wyłączyć;
- art. 47 ust. 3 Pr. przewozowego przez niewłaściwe zastosowanie wskutek uznania braku podstaw do przyjęcia, że uzgodniono, iż jedynym odpowiedzialnym wobec powoda będzie płatnik;
- art. 65 § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie w wyniku dokonania jedynie literalnej wykładni postanowień §§ 4 umów specjalnej i rozliczeniowej;
- art. 750 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie wskutek przyjęcia, że powoda i spółkę P. nie łączył stosunek wynikający z umowy o świadczenie usług;
- art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie w okolicznościach sprawy.

W ramach drugiej podstawy skargi kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 391 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. wskutek błędnej oceny materiału dowodowego prowadzącej do przyjęcia zapłaty powodowi przez interwenienta ubocznego niższej kwoty aniżeli została zapłacona. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. uzasadniono niewyjaśnieniem podstawy prawnej zaskarżonego wyroku.

Skargą kasacyjną interwenienta ubocznego po stronie pozwanej zaskarżono wyrok w pkt 1 i 3, opierając skargę na obu podstawach.

Zarzuty błędnej wykładni lub właściwego zastosowania prawa materialnego obejmują naruszenie:

- art. 47 Pr. przewozowego i § 16 ust. 5 RPPT przez ich uznanie za materialnoprawne źródło odpowiedzialności nadawcy;
- art. 47 ust. 2 przez błędną wykładnię uznającą oddającego przesyłkę do przewozu za upoważnionego do złożenia oświadczenia gwarancyjnego w rozumieniu art. 391 k.c.;
- art. 391 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie w stosunku do pozwanego ad. 1 podczas gdy przepis ten nie znajduje zastosowania;
- art. 51 ust. 1 Pr. przewozowego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w sytuacji niepoinformowania odbiorcy o wysokości należności ciążących na przesyłkach przed ich wydaniem oraz uznanie tego przepisu za bezwzględnie obowiązujący;
- art. 65 § 2 k.c. przez niezastosowanie go do § 16 ust. 5 RPPT jako „normy umownej” i zaniechanie zbadania jego wykładni literalnej i logicznej, a nadto przez niewłaściwe zastosowanie do postanowień §§ 4 umów specjalnej i rozliczeniowej z pominięciem celu tych umów i woli stron;
- art. 464 k.c. przez niezastosowanie;
- art. 471 k.c. w zw. z art. 472 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, w której szkoda powoda była skutkiem okoliczności, za które pozwani nie ponoszą odpowiedzialności;
- art. 5 k.c. przez niezastosowanie w okolicznościach sprawy.

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej interwenient uboczny zarzucił naruszenie art. 391 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., uzasadnione przekroczeniem granic swobodnej oceny materiału dowodowego. Niewyjaśnieniem podstawy prawnej wyroku oraz błędnym przytoczeniem przepisów prawa mających stanowić tę podstawę uzasadniono zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c.

Powód oraz interwenient uboczny złożyli odpowiedzi na skargi kasacyjne.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego ad. 1 nadawcy powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego w wysokości

10.800 zł. Identycznie sformułował powód swoje wnioski w odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego ad. 2 odbiorcy oraz interwenienta ubocznego.

Natomiast interwenient uboczny w odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda wniósł o oddalenie tej skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów wg norm przepisowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Wstępnie należy podkreślić, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł 18 marca 2005 r., co oznacza, że wniesione w niniejszej sprawie skargi kasacyjne zostały rozpoznane na podstawie art. 398¹-398²¹ k.p.c.

2. Nie zasługiwała na uwzględnienie skarga kasacyjna powódki wobec braku w niej usprawiedliwionych podstaw. Sąd odwoławczy zastosował art. 774 k.c., który jest przeciw źródłem obowiązku nadawcy (wysyłającego przesyłkę) zapłaty przewoźnikowi wynagrodzenia za wykonany przewóz rzeczy. Natomiast Sąd ten nie miał obowiązku stosowania art. 800 k.c., ponieważ wśród niekwestionowanych przez powódkę ustaleń faktycznych brak jest ustalenia, aby spedytor sam dokonał przewozu, co wyłączało potrzebę dokonywania subsumpcji tego przepisu i określania na jego podstawie zakresu praw i obowiązków spedytora. Uzasadnienie zarzutu naruszenia obu tych przepisów dowodzi w istocie próby podważania za ich pomocą skuteczności umowy przelewu wierzytelności zawartej przez powódkę ze spółką „P.” (k. 898 akt). Zarzut ten nie może odnieść zamierzonego skutku bez wskazania – jako naruszonych – stosownych przepisów regulujących cesję. Wspomniana umowa przelewu wierzytelności z dnia 30 grudnia 2002 r., której poprawność brzmienia kontestuje obecnie powódka w niniejszym postępowaniu, została zawarta z jej udziałem, a więc kwestionowane brzmienie § 1 tej umowy jest zatem również rezultatem stanowiska powódki reprezentowanej przy zawarciu umowy przez dwóch członków jej Zarządu, mogących przeciw korzystać z pomocy wyspecjalizowanych służb prawnych powodowej Spółki.

Nietrafny okazał się również zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie, bowiem powódka nawet nie twierdzi, aby dosłowne brzmienie postanowienia § 1 umowy przelewu wierzytelności było niejasne i wymagało badania wg wymogów powołanego przepisu. Okoliczność, że spółka „P.” nie była

przewoźnikiem nie pozbawiało jej przecież statusu wierzyciela wobec interwenienta ubocznego, z którym spółkę tę łączyła umowa z dnia 24 lipca 2002 r. (k. 941 akt) określająca treść wierzytelności spółki „P.” wobec tegoż interwenienta. Ukształtowana tą ostatnią umową wierzytelność spółki „P.” wobec interwenienta mogła więc stanowić przedmiot rozporządzenia w umowie przelewu, zawartej z powódką, a powódka nie może skutecznie kwestionować woli stron umowy, której nie jest stroną, a która to umowa była źródłem wierzytelności „P.” zbytej następnie na rzecz powódki.

Nie mogły odnieść zamierzonego skutku zarzuty naruszenia wskazanych w skardze przepisów kodeksu karnego skarbowego oraz ustawy o rachunkowości. Uzasadnienie tych zarzutów, a mianowicie oparcie rozstrzygnięcia na nierzetelnie wystawionym dowodzie księgowym, jest w istocie skierowanym do Sądu odwoławczego, zarzutem o charakterze procesowym, który nie może być skutecznie podważany w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej. Nadto zarzut niezastosowania przepisów k.k.s. oraz ustawy o rachunkowości jest bezzasadny ponieważ w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku brak jest ustaleń faktycznych pozwalających na ich subsumpcję, której zresztą władny byłby dokonać Sąd w postępowaniu karnym, a nie sąd powołany do rozpoznania sprawy cywilnej w rozumieniu art. 1 k.p.c.

Zarzut niezastosowania art. 83 § 1 i § 2 k.c. należało ocenić jako chybiony, bowiem konieczność zastosowania tych przepisów wymagałaby istnienia pozytywnych ustaleń w przedmiocie ukrycia innej czynności prawnej przez strony umowy łączącej pozwanego interwenienta ubocznego ze spółką „P.” oraz ich zamiaru dokonania takiego ukrycia. Brak ustaleń w tym przedmiocie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oraz niezakwestionowanie przez powódkę tego braku przy pomocy adekwatnej do tego celu drugiej podstawy kasacyjnej przesądza o bezzasadności zarzutu niezastosowania wymienionych przepisów k.c. w świetle wynikających z zaskarżonego wyroku ustaleń faktycznych.

W tym stanie rzeczy skarga kasacyjna powódki jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

3). Nie zasługiwała również na uwzględnienie skarga kasacyjna pozwanego ad. 1 wysyłającego. Nie mógł odnieść zamierzonego przez skarżącego skutku zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zarzut ten sprowadza się do kwestionowania oceny dowodów dokonania zapłaty przedstawionych przez pozwanego ad. 2 odbiorcę i interwenienta oraz podważa ustalenie niedokonania przez pozwaną zapłaty na rzecz powódki. Ponieważ z mocy art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, przeto skarga kasacyjna w zakresie zgłoszonego zarzutu procesowego okazała się nieuzasadniona.

W odniesieniu do zarzutów zgłoszonych w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej trafny okazał się zarzut niewłaściwego zastosowania art. 391 k.c., co jednak nie przesądza o wadliwości zaskarżonego wyroku. Powódka domaga się spełnienia świadczenia pieniężnego a mianowicie zapłaty przewoźnego z tytułu wykonania przewozu, a nie naprawienia szkody. Tymczasem przepis art. 391 k.c. jest podstawą odpowiedzialności odszkodowawczej w razie wystąpienia określonych w nim przesłanek i dlatego nie mógł być zastosowany do oceny zasadności roszczenia w kształcie dochodzonym przez powódkę. Konsekwentnie z tych samych względów nie było podstaw do zastosowania art. 471 k.c., wobec czego zarzut jego niezastosowania okazał się chybiony.

Nie można też podzielić zarzutu naruszenia art. 4 pr. przewozowego, uzasadnionego przez skarżącego przyjęciem, że regulamin przewoźnika może zawierać odrębne od zawartych w prawie przewozowym „zasady odpowiedzialności za zapłatę”. Po pierwsze Sąd odwoławczy poglądu takiego nie wyraził. Po wtóre, zarówno z § 16 RPPT jak i z art. 774 k.c. wynika generalna zasada, że do zapłaty przewoźnikowi wynagrodzenia z tytułu wykonania umowy przewozu zobowiązany jest jego kontrahent, tj. wysyłający przesyłkę. Natomiast art. 4 pr. przewozowego zawiera jedynie delegację do wydawania przez przewoźnika regulaminów określających m. in. warunki przewozu rzeczy, które obejmują również, wiążące adresatów wzorca, określenie sposobu spełniania świadczeń wynikających z umowy przewozu, o ile strony nie dokonają w umowie wyrażnej ich modyfikacji.

Zarzut błędnej wykładni art. 51 ust. 1 pr. przewozowego przez uznanie zawartej w nim normy za mającą imperatywny charakter nie może odnieść zamierzonego skutku w okolicznościach niniejszej sprawy. Brak jest bowiem jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że nastąpiło wyłączenie stosowania art. 51 ust. 1 pr. przewozowego, będącego źródłem obowiązku odbiorcy zapłaty przewoźnikowi. Skutek taki musiałby wyraźnie wynikać z treści listu przewozowego jako dokumentacyjnego wyrazu zawarcia umowy przewozu a tymczasem w liście przewozowym wystawionym przez skarżącego doszło jedynie do wskazania płatnika należności przewozowych (v. uzasadnienie wydanego w tożsamym stanie faktycznym wyroku SN z dnia 7 grudnia 2005 r., sygn. akt V CK 405/05, niepubl.). Ponadto nawet hipotetyczne jedynie założenie zasadności zarzutu naruszenia art. 51 pr. przewozowego nie miałoby jakiegokolwiek bezpośredniego wpływu na kształt obowiązku pozwanego ad. 1 wysyłającego wobec powódki, a wynikającego z łączącej ich umowy przewozu oraz z art. 774 k.c.

Zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie i w konsekwencji błędną wykładnię umów: rozliczeniowej i specjalnej jest bezzasadny, ponieważ pozwany ad. 1 wysyłający nie był stroną tych umów, a więc ich treść nie może przesądzać o zakresie obowiązków pozwanego ad. 1 wobec powódki, który to zakres obowiązków określa treść stosunku obligacyjnego wiążącego oba ostatnio wymieniane podmioty. Z kolei ten węzeł obligacyjny ukształtowany jest treścią umowy przewozu, odzwierciedloną treścią listu przewozowego, oraz treścią nie pozostających w sprzeczności z tą umową przewozu postanowień wzorca umowy w postaci Regulaminu przewoźnika (RPPT).

Nie jest również trafny zarzut naruszenia art. 464 k.c., a oparty na treści postanowień umowy specjalnej, której pozwany ad. 1 nie był stroną. Przepis objęty zarzutem naruszenia precyzyjnie określa przesłanki zwolnienia dłużnika z obowiązku świadczenia wobec wierzyciela, a tymczasem pozwany ad. 1 nie wskazuje na istnienie w zaskarżonym wyroku ustaleń przesądzających o wystąpieniu przesłanek uzasadniających obowiązek zastosowania art. 464 k.c.

Wbrew zarzutom pozwanego ad. 1 okoliczności sprawy nie uzasadniają zastosowania art. 5 k.c. Faktem jest, że przewoźnik nie otrzymał wynagrodzenia za

wykonany przewóz przesyłek węgla, a nie doszło ani do umownego wyłączenia obowiązku nadawcy zapłaty przewoźnikowi wynagrodzenia z tytułu wykonania umowy przewozu (art. 774 k.c. w związku z art. 353 § 1 k.c.), ani też do zwolnienia przez powódkę pozwanego odbiorcy z jego obowiązku wynikającego z art. 51 ust. 1 pr. przewozowego, który to obowiązek odbiorcy aktualizuje się w chwili spełnienia się w stanie faktycznym przesłanek określonych tym ostatnim przepisem. W tym stanie rzeczy nie sposób więc uznać żądania przewoźnika za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego wobec bezspornego faktu nieuzyskania przezeń należnego mu wynagrodzenia, oraz w sytuacji, w której można wymagać od pozwanych, będących profesjonalnymi uczestnikami obrotu gospodarczego, profesjonalnego zabezpieczenia swoich interesów w stosunkach kontraktowych.

4). Brak było również uzasadnionych podstaw do uwzględnienia skargi kasacyjnej pozwanego ad. 2 odbiorcy przesyłki.

Zarzuty naruszenia przepisów procesowych art. 391 k.p.c., art. 382 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. okazały się bezzasadne. Dotyczą one bowiem ustalenia faktu w postaci zapłaty powódce określonej kwoty oraz oceny dowodów w postaci listów przewozowych i faktur, będącej podstawą poczynionego ustalenia. Tymczasem ustawodawca w art. 398³ § 3 k.p.c. jednoznacznie przesądził o tym, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Jako bezzasadny należało również ocenić zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c., którego uzasadnienie wskazuje nadto na jego wewnętrzną sprzeczność. Nie można bowiem równocześnie zarzucać błędnego przytoczenia przepisów prawa stanowiących podstawę prawną rozstrzygnięcia i niewyjaśnienia podstawy prawnej wyroku w sytuacji, w której Sąd wskazał argumenty uzasadniające zastosowanie przepisu.

Sąd Apelacyjny wyraźnie stwierdził, że powództwo wobec pozwanej ad. 2 Elektrowni jest uzasadnione na podstawie art. 51 pr. przewozowego w następstwie przyjęcia przez pozwaną przesyłki i listu przewozowego. Okoliczność, że pozwana ad. 2 kwestionuje prawidłowość przyjętej podstawy prawnej rozstrzygnięcia nie świadczy o naruszeniu art. 328 § 2 k.p.c.

Zarzut błędnej wykładni art. 51 ust. 1 pr. przewozowego nie okazał się trafny z przyczyn przytoczonych już wcześniej w części dotyczącej oceny zarzutów skargi kasacyjnej pozwanego ad. 1. Zarzut błędnej kwalifikacji charakteru normy prawnej zawartej w tym przepisie nie może odnieść oczekiwanych przez skarżącą skutków wobec braku jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że doszło do skutecznego zwolnienia przez powódkę pozwanej ad. 2 z obowiązku wynikającego z art. 51 ust. 1 pr. przewozowego. W nawiązaniu do wywodów skarżącej na s. 12 i 13 skargi kasacyjnej oraz powołanego tam poglądu wyrażonego w piśmiennictwie, należy stwierdzić, że przepis art. 51 ust. 1 pr. przewozowego nie określa bynajmniej wymogów wydania odbiorcy przesyłki przez przewoźnika. Określa on jedynie zachowania odbiorcy, których wystąpienie skutkuje aktualizacją obowiązku odbiorcy określonego tym przepisem, a nie przepisem art. 786 k.c.

Dyspozycje norm z obu wymienionych artykułów różnią się przecież wyraźnie między sobą, ale przepis art. 786 k.c. nie znajduje zastosowania wobec regulacji wynikającej z art. 90 pr. przewozowego.

Uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 47 ust. 3 pr. przewozowego poprzez niewłaściwe zastosowanie w kontekście wskazanym w skardze kasacyjnej przesądza o jego bezzasadności. Przepis ten nie jest bowiem podstawą, jak to usiłuje sugerować skarżąca, do ustalania treści konkretnej umowy przewozu, a w szczególności oceny poczynionych w niej określonej treści uzgodnień. Do tego celu, w razie istnienia rozbieżności stanowisk między stronami umowy, służy art. 65 § 2 k.c. Natomiast art. 47 ust. 3 pr. przewozowego rozstrzyga jedynie generalnie o tym, że list przewozowy jest dowodem zawarcia umowy przewozu, a nadto wskazuje na różne możliwe formy (postacie) tego dokumentu.

Bezprzedmiotowy dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest zarzut naruszenia art. 750 k.c., a uzasadniony wadliwą kwalifikacją umowy pomiędzy powódką a spółką „P.”. Treść stosunku zobowiązaniowego między tymi podmiotami nie ma bowiem bezpośredniego wpływu na istnienie i zakres obowiązku odbiorcy przesyłki wobec przewoźnika, bowiem w relacji między ostatnio wymienionymi podmiotami o obowiązku odbiorcy rozstrzyga art. 51 ust. 1 pr. przewozowego,

chyba, że odbiorca wykaże, że przewoźnik zwolnił go z wykonania wynikającego z tego przepisu obowiązku.

Argumenty przemawiające za bezzasadnością zarzutów naruszenia art. 65 § 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie oraz art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie, zostały przedstawione wcześniej w części poświęconej ocenie tożsamyh zarzutów zgłoszonych w skardze kasacyjnej pozwanego ad. 1. Można jedynie dodać, że treść zarzutów poczynionych na s. 16 – 18 uzasadnienia skargi kasacyjnej pozwanej ad. 2 nie polega na kwestionowaniu dokonanej przez Sąd Apelacyjny wykładni art. 5 k.c., bądź na jego niezastosowaniu w sytuacji istnienia dostatecznych ustaleń faktycznych uzasadniających dokonanie aktu subsumpcji, natomiast argumentacja pozwanej sprowadza się do podnoszenia zarzutów o procesowym charakterze w postaci zarzutu zaniechania przez Sąd oceny skutków działań powódki oraz podejmowania próby kreacji własnych, pożądaných przez skarżącą ustaleń (s. 17 uzasadnienia skargi kasacyjnej).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną pozwanej ad. 2, działając na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

5). Sąd Najwyższy nie dopatrył się również podstaw do uwzględnienia skargi kasacyjnej interwenienta ubocznego.

Zarzuty procesowe naruszenia art. 391 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., rozwinięte szczegółowo na s. 36 uzasadnienia skargi kasacyjnej sprowadzają się do kwestionowania ustalenia faktów w postaci zapłaty powódce określonej kwoty wynagrodzenia oraz dotyczą wadliwej oceny dowodów w postaci listów przewozowych o określonych szczegółowo numerach. Zgłoszonych w tym zakresie zarzutów nie można uznać za uzasadnioną podstawę skargi kasacyjnej, wobec wyraźniej odmiennej woli ustawodawcy wyrażonej w art. 398³ § 3 k.p.c.

Natomiast jako nietrafne należało ocenić zarzuty naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c., rozwinięte szerzej na s. 37-38 uzasadnienia skargi kasacyjnej. Sąd Apelacyjny przytoczył w uzasadnieniu przepis prawa materialnego będący podstawą prawną rozstrzygnięcia wobec pozwanego ad. 2 odbiorcy przesyłki oraz wyjaśnił na s. 13 i 14 uzasadnienia wyroku powody zastosowania art. 51 ust. 1 pr. przewozowego jako podstawy prawnej uwzględnienia powództwa

wobec tegoż pozwanego odbiorcy. Zarzut błędnego – w ocenie skarżącego – zastosowania lub wykładni przepisu prawa materialnego wskazanego w uzasadnieniu wyroku nie dowodzi zasadności zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., a co najwyżej może podlegać weryfikacji w ramach kontroli zarzutów zgłoszonych w ramach adekwatnej do tego celu pierwszej podstawy kasacyjnej.

Odnosząc się do zgłoszonych przez interwenienta ubocznego zarzutów naruszenia prawa materialnego, podzielić należy trafność zarzutu naruszenia art. 391 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie w niniejszej sprawie. Argumenty przemawiające zarówno za trafnością tego zarzutu, jak również za brakiem wpływu jego zasadności na wynik rozstrzygnięcia wobec pozwanego odbiorcy przedstawiono już wcześniej w wywodach poświęconych ocenie zarzutów naruszenia tego samego przepisu, a zaprezentowanych w skargach kasacyjnych obu pozwanych.

W związku z powyższym bezprzedmiotowym, z punktu widzenia oceny trafności rozstrzygnięcia, staje się zarzut naruszenia art. 47 ust. 2 pr. przewozowego. Skoro bowiem źródłem obowiązku zapłaty przez pozwanego ad. 2 odbiorcę jest przepis art. 51 ust. 1 pr. przewozowego, a nie zwalczane zastrzeżenie gwarancji w umowie przewozu, to zbędnym staje się badanie, czy oświadczenie gwarancyjne w imieniu nadawcy przesyłki mogła czy nie mogła skutecznie złożyć osoba oddająca przewoźnikowi przesyłkę do przewozu. Okoliczność ta jest bowiem indyferentna dla oceny istnienia obowiązku odbiorcy zapłaty przewoźnikowi należności ciężących na przesyłce i to niekoniecznie oznaczonych tylko w liście przewozowym.

Szczególny przepis art. 51 ust. 1 pr. przewozowego wyłącza zastosowanie art. 786 k.c. w zw. z art. 90 pr. przewozowego (zob. wyrok SN z dnia 8 czerwca 2005, sygn. akt V CK 286/05, niepubl.). Dlatego powołanego na s. 20 uzasadnienia skargi kasacyjnej poglądu wyrażonego w piśmiennictwie o braku obowiązku odbiorcy zapłaty przewoźnikowi tych należności, które nie zostały wskazane w liście przewozowym, nie podzielił skład Sądu Najwyższego orzekający w niniejszej sprawie. O zastosowaniu przepisu art. 51 ust. 1 pr. przewozowego rozstrzyga bowiem określone w tym przepisie zachowanie się odbiorcy przesyłki,

którego uprawnieniem – co należy wyraźnie podkreślić – a nie obowiązkiem jest przyjęcie przesyłki i listu przewozowego. Jednak skorzystanie przez odbiorcę z tego uprawnienia skutkuje aktualizacją jego zobowiązania określonego tym przepisem, jeżeli przewoźnik nie zwolnił go z tego obowiązku. Samo tylko wskazanie przez nadawcę przesyłki w wystawionym przez niego liście przewozowym osoby trzeciej jako opłacającej należności przewozowe (płatnika) nie jest równoznaczne ze zwolnieniem nadawcy lub odbiorcy przesyłki z obowiązku ich zapłaty, jeżeli skutek taki nie został wyraźnie zastrzeżony między stronami umowy przewozu oraz między przewoźnikiem a odbiorcą przesyłki (wyrok SN z dnia 8 czerwca 2005 r., sygn. V CK 286/05, niepubl., wyrok SN z dnia 7 grudnia 2005, sygn. V CK 405/05, niepubl., wyrok z dnia 20 grudnia 2005, sygn. V CK 413/05, niepubl.).

Tymczasem z zapisów poczynionych przez nadawcę w rubrykach 17 i 21 listów przewozowych wynika tylko tyle, że nadawca wskazał płatnika mającego płacić przewoźne, natomiast zapisy te nie obejmują żadnych adnotacji mających wskazywać na to, aby strony umowy przewozu uzgodniły w ten sposób zwolnienie nadawcy z obowiązku zapłaty wynagrodzenia za przewóz lub odbiorcy z obowiązku zapłaty przewoźnikowi należności ciążących na przesyłce.

O bezzasadności dalszych zarzutów naruszenia prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c., art. 464 k.c., art. 471 k.c. oraz art. 5 k.c. przesądza wcześniej przedstawiona argumentacja na odparcie tożsamyh zarzutów przytoczonych w skargach kasacyjnych obu pozwanych.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy oddalił jako pozbawioną uzasadnionych podstaw skargę kasacyjną interwenienta ubocznego, działając na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt. 7 i § 12 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Sąd Najwyższy dokonał stosunkowego rozdzielenia tych kosztów na podstawie art. 100 k.p.c., uwzględniając okoliczność, że żądania strony powodowej zostały uwzględnione

w 81 %, natomiast dla pozwanych i interwenienta ubocznego proces zakończył powodzeniem w 19 %.